

РЕЦЕНЗИЯ

на представените трудове за участие в конкурс за академичната длъжност „доцент“ в професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство / Музикознание и музикално изкуство (музика), обявен от ЮЗУ „Неофит Рилски“ в „Държавен вестник“, бр. 57 от 14.07.2017 г.

Рецензент: доц. д-р Венцислав Димов Димов, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Институт за изследване на изкуствата, БАН.

Кандидат: д-р Бинка Котетерова-Добрева

1. Кратки биографични данни за кандидата

Бинка Котетерова-Добрева е забележителна народна певица и известен музикален педагог. Родена в с. Роза, Ямболско, едва на осем години печели първа награда на Събор на народното творчество „Прослава на хайдутството“ на Агликина поляна. През 1979 г. завършва Средно Музикално Училище (СМУ) в Котел (днес – НУФИ „Филип Кутев“), където учи народно пеене при именитите народни певци Вълкана Стоянова, Йовчо Караиванов и Иван Кремков. През 1983 г. завършва Висшия музикално-педагогически институт в Пловдив (днес АМТИИ гр. Пловдив) – специалност „Народно пеене“ и „Дирижиране на народни хорове и ансамбли“, при проф. Анка Кушлева. Между 1979 и 1982 г. е певица в ДА „Тракия“, гр. Пловдив. По това време прави първите си записи в Радио Пловдив. През периода 1983 – 1990 г. е певица в ДА „Филип Кутев“, София (днес НФА „Ф. Кутев“). От 1990 до днес е солистка на световноизвестния Вокален ансамбъл „Мистерията на българските гласове“, с който има участие в десетки концертни турнета, сценични и медийни изяви. През 2009 г. започва възходящото ѝ развитие като педагог по народно пеене в системата на специализираното образование: 144-СОУ „Народни будители“ София. От 2010 г. е преподавател в ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград, където преподава на студентите Народно пеене, Методика на специалния предмет и интерпретация, Българска народна музика, Теренна фолклористика, Музикална фолклористика, История на народното изпълнителско изкуство. Като певец и преподавател по народно пеене Бинка Добрева е канена за лектор и водещ на майсторски класове в летни академии и школи. След 2010 г. нейни ученици и студенти участват в най-известните певчески конкурси и фестивали, получават награди, а тя като вокален

педагог и ръководител също става носител на редица отличия. Паралелно с преподавателската си работа, след 2011 г. тя започва да изследва българския фолклор и неговите носители и изпълнители, като участва в научни конференции, публикува няколко статии, учебни помагала и една монография.

2. Характеристика на научната и научно-приложната продукция на кандидата

Кандидатът е представил за оценка общо десет текста (1 монография, 1 учебно помагало, 5 доклада от международни и национални научни конференции, 2 лекции, 1 текст от проект). Рецензирани тук са пет от тях – отпечатани публикации и осъществена научно-приложна продукция през 2015 и 2016 г.

Монографията „Състави за изпълнение на български песенен фолклор в началото на XXI век (ансамбли, хорове, камерни формации)“ е публикувана през 2016 г. Отговаря на всички изисквания за жанра „научна монография“ в количествено и качествено отношение. Съдържанието в обем от 246 страници е структурирано в увод, пет глави, заключение и приложения. В увода (с. 5-10) коректно са посочени темата, обхвата, изследователските цели и задачи, основните научни методи и подходи, които се прилагат в изследването, мотивацията на автора. Авторът е избрал диахронен подход, за да представи фолклорните ансамбли, хорове и вокални формации, както и именитите певци и ръководители, които дават облик на процесите от средата на XX век до наши дни, свързани с пренасянето на традициите на българския песенен фолклор и пресътворяването им в съвременността. Първият раздел от монографията (Глава 1.) представя вокалното фолклорно изпълнителство в България от средата на XX век до 1989 г. Вторият раздел от монографията (Глава 2., Глава 3., Глава 4., Глава 5.) е посветен на вокалното фолклорно изпълнителство в България след 1989 г. Първа глава (с. 11-93) започва с раздел за теоретичните и терминологични аспекти на музикалния фолклор. Бинка Добрева демонстрира познание на материята, като се позовава на редица прочетени, анализирани, коректно въведени и цитирани публикации на ключови автори – фолклористи и етнографи (Шишманов, Арнаудов, Динеков, Романска, Вакарелски, Живков, Динчев и др.), музикални фолклористи и етномузиколози (Джуджев, Кацарова, Стоин, Захаријева, Рачева, Пейчева и др.). Вокалното изпълнителство на фолклорна музика през втората половина на XX век е структурирано в няколко раздела: певчески групи за автентичен фолклор, любителски (самодейни) фолклорни състави, професионални фолклорни ансамбли, професионални камерни формации и състави. Втора глава (с. 94-126) разглежда новосформираните професионални хорове и вокални формации, които след 1989 г. включват и частни фолклорни ансамбли и камерни

формации. Трета глава (с. 94-166) е посветена на новите прочити на българската народна песен след 1989 г. Въз основата на редица анкети и интервюта с изтъкнати ръководители, диригенти и участници в професионалното възпроизвеждане на музикално-песенната традиция, както и с изследователи и журналисти, Бинка Добрева извежда основните пътища за интерпретация и реализация на творческите търсения, свързани с българската народна песен, нейните модерност, трансформации и отвореност към бъдещето. Четвърта глава (с. 167-188) представя световното признание, което получават българската народна песен и нейните „посланици“ – изтъкнати певци, диригенти и ръководители на вокални формации, като Валя Балканска, Янка Рупкина, Елица Тодорова и Стоян Янкулов, Нели Андреева, Цветанка Варимезова, Десислава Стефанова. Пета глава (с. 189-235) е информативна – съдържа пълно описание на фолклорните групи, които вземат участие в XI Национален събор на народното творчество в Копривщица през 2015 г. Заключение (с. 236-238) обобщава направените наблюдения и анализи и извежда посланията на текста, пречупени и през личното отношение на автора като вокален изпълнител, преподавател и изследовател на магията на българските традиционни песен и пеене. Приложението (с. 239-245) включва списък на ползваната литература и източници, както и на направени интервюта и наблюдавани медийни изяви. Коректно изведената справка на ползваните научни съчинения (84 монографии, студии и статии, главно на български автори) показват познанията на автора, а използването им в текста, също коректно и компетентно, са свидетелство за научните качества на труда. Важна част от справочния апарат на изследването са интернет източниците (45 единци: сайтове, уикиместа, клипове, онлайн варианти на медии – преса, радио, инфорационни агенции, телевизия и телевизионни предавания), които са ползвани и като извори, и като справочни и помощни материали, за да се направят изводи за актуални процеси и явления от съвременната медийна среда на песенния фолклор.

Учебното помагало „С любов към тракийската народна песен“ (2016) представя част от репертоара на авторката като професионална народна певица. По голямата част от обема на изданието (92 стр.) са народни и авторски песни, представени със словесни текстове и нотни транскрипции (55 песни). Учениците и студентите, както и всички, които изучават български народни песни и пеене, получават с това учебно помагало важен учебен материал, сред който са песенни шедьоври, като „Даньова мама“, „Беглишките овчари“, „Звезда прелетя“, „Замръкнала Станчица“, „С любе шега не бива“, „Ах, мерак“, „Драгано, Драганке“, „Хайде всички на хорото“, „Гергана“ и др. Ценна част

от помагалото са въведението, което представя тези песни като част от живота и творческото развитие на Бинка Добрева; и приложенията, които помагат на ползващите книгата да се ориентират в съдържанието: разпределение на песните по размер (2/4 на хоро, 2/4 на буенек, 5/8, 7/8, 9/8, безмензурни); речник на диалектните думи; класификация на песните по тематично съдържание и функция.

Бинка Добрева е представила два доклада, с които е участвала в Международни научни конференции и един текст от национална научно-приложна конференция.

„Българският песенен фолклор в общото културно пространство” е изнесен на международна конференция в Македония: „First International Scientific conference „FILKO“/Philology, Culture and Education, 18.03.2016 - 19.03.2016 г., в Университет „Гоце Делчев”, гр. Шип. В обем от 7 страници авторката дава важна информация за авторитета на българските хорове, ансамбли, камерни формации и солисти по света, като го обяснява с особеностите на съвременния многогласен стил на интерпретиране, професионалните качества на певци и диригенти. Доказателства за авторовата теза са световната слава и признанието от емблематични музиканти на феноменални формации, превърнали се в брандове като „Мистерия на българските гласове“ и „Бистришките баби“. Участвах в тази конференция и съм свидетел на големия интерес към доклада и за ефекта му върху научната общност, която включваше изтъкнати музиколози, културолози, медийни изследователи и етномузиколози от Русия, Македония и България.

„Многогласното пресъздаване на българската фолклорна и църковна музика от мъжки квартет „СВЕТОГЛАС” е доклад, четен на международна конференция на научната организация „Международен съвет за традиционна музика“ (ICTM) към ЮНЕСКО, част от Петата среща на ICTM Study Group on Music and Dance in Southeastern Europe, 02- 08.05.2016 г., Благоевград. Текстът се базира на наблюдения над издадените албуми, записаните и медийно излъчени песни и интервюта с участниците в квартета Даниел Спасов, Милен Иванов, Станимир Иванов и Виктор Томанов.

„Преодоляването на „сценичния стрес“ – част от обучението по народно пеене“ е научен доклад, изнесен на Национално-практическа конференция по Психология, проведена във Варна на 9-10 май 2015г. Предлаганият за рецензиране текст има високи качества, защото показва както практическата осведоменост на автора, неговото „включено наблюдение“ като певец и педагог; така и теоретическата му подготвеност. Впечатляващ е научния апарат, който прилага Добрева: 19 цитирания на научни монографии и студии в сферата на музикална педагогия, психология, философия.

Като количество и качество представените трудове на кандидата Бинка Добрева показват експертно познаване на музикално-педагогическите аспекти на българския песенен фолклор.

Монографията „Състави за изпълнение на български песенен фолклор в началото на ХХІ век (ансамбли, хорове, камерни формации)” изследва задълбочено създаването и развоя на професионалните вокални формации, хорове и ансамбли за народна музика в България, като събира и структурира огромна информация за функционирането им в публичното, медийно и художествено пространство. Същото изследване представя българските любителски вокални групи и ансамбли исторически и типологически, като част от данните се публикуват за първи път. Изследването се базира на дългогодишна и задълбочена работа: наблюдение и включено наблюдение; работа с печатни, архивни и медийни източници; теренна работа с анкети и интервюта с фолклористи, учени, диригенти, композитори, перподаватели във ВУЗ, студенти, певци и медийни презентатори. Важна част от него е въвеждането в научното поле на актуални явления, които се случват през последните години. Такива, например, са съвременното състояние на културните политики и практики в сферата на любителското творчество (НСНТ Копревщица'2015) или вокалните формации за български фолклор в чужбина, сред които се открояват организирани и ръководени от Цветанка Варимезова през последните няколко години.

Учебното помагало „С любов към тракийската народна песен“ и докладите от научни конференции са насочени към два типа аудитория: ученици и студенти; но и преподаватели и изследователи. Те съдържат важни, ценни и изцяло авторски материали, данни, интерпретации и анализи, които обогатяват съществуващите научна традиция и специализирана педагогическа практика.

3.Основни приноси в научната, научно-приложната и преподавателска дейност на кандидата(след всеки принос да се посочи къде се съдържа)

Представените текстове сочат, че кандидатът работи във важни полета отутвърдени научни области (музикална фолкористика, етномузикология, музикална педагогика), като разработва нови или актуални за тези научни области научнипроблеми.

Основни научни приноси на Бинка Добрева са:

- Доказване с нови данни и прочити на тезите за трансформацията на традиционната музика в съвременността, като се обогатяват вече съществуващите теории и се излагат потвърдителни факти;
- Въвеждане на нови материали и данни за вокални формации и практики по

света за изпълнение на българска фолклорна музика;

- Обогаляване на научно-приложната и методическа литература и практика, свързани с обучението по народно пеене в средното и висшето образование;

Кандидатът има значими приноси за науката и практиката и с педагогическата си дейност:

- Като преподавател по народно пеене, народен хор, камерни вокални ансамбли е подготвила десетки ученици и студенти, работата ѝ е част от целогодишния образователен процес в две авторитетни институции (ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград и 144-СОУ „Народни будители“ София);
- Нейната педагогическа работа има реализиран социален ефект: подготвени от нея ученици стават студенти и продължават учебната си и професионална реализация; нейните студенти участват в конкурси и печелят награди и отличия;
- Като член на жури и експертни комисии Бинка Добрева продължава в по-широки публични пространства своята педагогическа и просветителска дейност.

Особено открити са приносите на кандидата в сферата на художественото творчество, музикалното изкуство и неговите сценични и медийни реализации:

- Бинка Добрева има ярки концертни изяви в България и по света като солист и част от вокален ансамбъл „Мистерията на българските гласове“;
- През рецензирания период осъществява редица международни майсторски класове по народно пеене в летни академии в България, Австрия и САЩ;
- Кандидатът има открояващо се медийно присъствие: участия в телевизионни и радиопредавания; инициране на конкурс „С песните на Бинка Добрева“; издаване на 7 фолклорни албума и участие във всички албуми на „Мистерията на българските гласове“.

Представените материали свидетелстват, че посочените приноси са изцяло направени от кандидата.

4. Заключение

Като професионалист, свързал живота си с българската народна музика, нейното сценично интерпретиране и преподаване в системата на специализираното средно и висше образование, Бинка Добрева проявява редица положителни експертни, социални, организационни и артистични умения и компетенции, като:

Научните, преподавателски и художествено-творчески приноси и достойнства в

работата на единствения кандидат са обозрими и безспорни в няколко посоки. Всичко това ми дава основание да дам висока оценка на д-р Бинка Котетерова-Добрева, чиято представена продукция отговаря на изискванията за заемане на академична длъжност „доцент“ по обявения конкурс. Категорично и убедено подкрепям избора на Котетерова-Добрева за доцент – заслужен знак за творческо развитие и признание за постиженията на кандидата.

Дата: 09. 11. 2017 г.

Рецензент:

София

(Доц. д-р Венцислав Димов)